

О. А. Швагер

асистент

ДВНЗ “Українська академія банківської справи Національного Банку України”

м. Суми

ПУБЛІЧНІСТЬ ЯК ОЗНАКА ПРАВОВОГО СТАТУСУ ФОНДУ ГАРАНТУВАННЯ ВКЛАДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

На сучасному етапі розвитку держави одну з ключових ролей в її економічному розвитку відіграє фінансова і, зокрема, банківська система України. Одним із інструментів банківської системи, які дозволяють досить оперативно і стабільно акумулювати тимчасово вільні кошти, є депозит.

Проте, досить часто стикаючись із таким проявами фінансової кризи як нестабільність у діяльності певних банківських установ, громадяни втрачають довіру до банківської системи. В зв'язку з чим було прийнято рішення про створення спеціальної установи, яка могла б захищати права вкладників. Такою особою став Фонд гарантування вкладів фізичних осіб (надалі – ФГВФО, Фонд).[1]

Відповідно до ст. 3 Закону України “Про систему гарантування вкладів фізичних осіб”, Фонд є установою, що виконує спеціальні функції у сфері гарантування вкладів фізичних осіб та виведення неплатоспроможних банків з ринку.

Частина 2 зазначеної статті вказує на те, що Фонд є юридичною особою публічного права, має відокремлене майно, яке є об'єктом права державної власності і перебуває у його господарському віданні. Фонд є суб'єктом управління майном, самостійно володіє, користується і розпоряджається належним майном, вчиняючи стосовно нього будь-які дії, що не суперечать законодавству та меті діяльності Фонду.

Виходячи з цього, ми можемо впевнено виділити таку ознаку правового статусу ФГВФО як публічність.

Багато науковців, що досліджували проблему визначення юридичної особи публічного права, обстоюють позицію, що їй властиві наступні ознаки: 1) юридична особа публічного права не цивільно – правове утворення, а публічно – правове. Його призначення – вирішення завдань суспільного характеру; 2) вона має особливе цільове призначення з точки зору виконуваних інтересів, які поєднуються користю суспільству; 3) юридичні особи публічного порядку створюються у розпорядчому порядку і не потребують проходження процедур державної реєстрації чи ліцензування; 4) юридична особа публічного права володіє публічною владою і в її різних об'ємах та формах, а також дискретними повноваженнями (в рамках закону)

по відношенню до третіх осіб; 5) майно юридичної особи публічного права використовується не для господарської діяльності, а для виконання її основних, суспільних цілей; 6) автономія в діяльності обмежена.[2]

Законодавець прямо визначивши ФГВФО як юридичну особу публічного права, наділив його всіма вище переліченими ознаками. Однак, він має і свої певні особливості, що визначають його правовий статус.

Стосовно першої та другої ознаки юридичної особи публічного права, то слід зазначити, що будучи суб'єктом фінансового права, ФГВФО є виразником єдиного суспільного та державного інтересу – забезпечення прав своїх громадян по відношенню до вкладення ними коштів у банківські установи.

Характеризуючи, таку ціль, слід зазначити наступне. Інтереси держави та суспільства щодо питань, пов'язаних із створенням, розподілом та використанням фінансових ресурсів на своїй території, мають збігатися і таким чином становити єдиний цільний інтерес. Втім цього положення не завжди дотримуються у фінансовому праві, навіть коли мова йде про його законодавче оформлення. Так, одним із принципів фінансової діяльності держави є принцип гласності, що фактично також розуміється як публічність (відкритість для публіки). Він виражається у процедурі доведення до відома суб'єктів за допомогою різних засобів масової інформації, електронних систем і т. ін., змісту фінансово-правових актів з усіх питань, що стосуються фінансової діяльності держави, починаючи від проектів і закінчуючи звітами щодо виконання цих актів.

Так, відповідно до Закону України “Про систему гарантування вкладів фізичних осіб”, Фонд до 1 липня наступного за звітним року подає Кабінету Міністрів України і Національному банку України річний звіт разом з аудиторським висновком. Фінансова звітність Фонду оприлюднюється в газетах “Урядовий кур'єр” або “Голос України”. Річний звіт оприлюднюється на офіційній сторінці Фонду в мережі Інтернет не пізніше 1 липня наступного за звітним року.

Також, слід звернути увагу, на те, що у межах своїх функцій та повноважень Фонд здійснює нормативне регулювання системи гарантування вкладів фізичних осіб та виведення неплатоспроможних банків з ринку. Фонд приймає нормативно-правові акти з питань, віднесених до його повноважень, які є обов'язковими до виконання банками, юридичними та фізичними особами. Фонд видає нормативно-правові акти у формі інструкцій, положень, правил. Нормативно-правові акти Фонду підлягають державній реєстрації в порядку, встановленому законодавством.

Якщо взяти до уваги виділену п'яту ознаку, то слід зазначити, що п. 2 ст. 2 Закону України “Про систему гарантування вкладів фізичних осіб” деталізує та розширює повноваження ФГВФО щодо розпорядження майном, яке перебуває у його господарському віданні.

Існування певних обмежень в автономії діяльності підтверджуються статтями 2, 5 та 8 Закону України “Про систему гарантування вкладів фізичних осіб”. Цими статтями закріплюється принцип невтручання збоку органів державної влади та Національного банку України у діяльність Фо-

нду щодо реалізації закріплених за ним функцій і повноважень, і, в той же час, принцип підзвітності Фонду КМУ та НБУ.

Враховуючи все вище викладене, можна впевнено стверджувати, що однією з основних ознак, які характеризують правовий статус ФГВФО є публічність. Однак, на підставі аналізу юридичної літератури вбачається, що питання публічності правового статусу Фонду, зокрема, і, взагалі його правового статусу є недостатньо розробленою і потребують детального дослідження.

Список використаної літератури

1. Закон України “Про систему гарантування вкладів фізичних осіб” від 23.02.2012 р. № 4452-VI // Відомості Верховної Ради України від 14.12.2012 р., № 50, ст., 564– Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>.

2. Чиркин В. Е. Еще раз о юридическом лице публичного права [Електронний ресурс]: “Журнал российского права”, №5, май 2006 г. – Режим доступу: <http://uristy.ucoz.ru/publ/5-1-0-221>.